

N:o 41.

Uppläst och godkänd hos Första Kammaren den 2 maj 1888.
— — — — Andra Kammaren den 2 — —

Riksdagens skrifvelse till Konungen, angående ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1886.

(Lagutskottets utlåtande n:o 37.)

Till Konungen.

En ganska omfattande och viktig del af de vid laga skifte förekommande åtgärder utgöres af de så kallade laga skiftesliqviderna, hvilkas ändamål är att mellan delegarne i skifteslaget genom bestämda ersättningar fördela utflyttningskostnaderna samt utjemna olikheterna mellan afträdda och tilldelade egor i afseende å odling, häfd, skogsbestånd m. m. Med hänsyn till detta skiftesliqvidernas ändamål är tydligt, att detsamma bäst uppnås, ju närmare tillträdestiden de i och för dessa liqvider erforderliga besigtningar och värderingar verkställas, och att flere oegentligheter måste uppstå ju längre före denna tid de ske. Detta åskådningssätt af liqvidernas art och ändamål har gjort, att landtmätare länge låtit skiftesdelegarne förena sig om att tillåta skiftet i öfriga delar afslutas och uppskjuta behandlingen af liqviderna, till dess det viktigaste af skiftet eller skiftesläggningen vunnit laga kraft.

Med stöd af gällande skiftesstadga hafva dock i senare tider så väl högsta domstolen som egodelningsrätterna vid pröfning af besvär angående afslutade skiften, der liqvidsfrågorna varit uppskjutna, förklarar förrättningarna oafslutade och återförvisat dem, likasom rörande besvär angående laga skiftesliqvider, verkställda särskildt efter egent-

liga skiftet, förklarats, att besvären ej kunnat upptagas till pröfning, enär delegarne genom föreningen om liquidernas uppskjutande frånsagt sig rätten att få tvisterna om dem pröfvade i den ordning, som för egodelningsmål är stadgad.

Olägenheterna häraf äro: att i händelse ändringar uti skiftesläggningen genom utslag bestämnas, tid och kostnad för första behandlingen af liquidsfrågorna i vanligaste fall äro förspilda, enär de måste omarbetas; att sålunda, hvilket vid större skiften betyder mycket, längre tid kommer att för skiftet åtgå än som annars fordras; att skifteskostnaderna ökas och slutligen att verkliga orättvisor kunna uppstå i det fall, då skiftet med sina liquider efter långvarig rättegång lemnas orubbadt i alla delar, enär åbyggnadernas beskaffenhet och inegojordens häfd samt växande skogen kan till följd af brandskada, försummadt eller förbättradt bruk, skogens användande, om ock endast till husbehof eller hvad det vara må, vid tiden för skiftenas tillträdande vara helt annan än den i liquidshandlingarne beskrifna, så att den delegare, som deruti tillerkänts ersättning, möjligen på skiftet i dessa fall blifvit vinnande och förty bör gifva, ej få ersättning, likasom ock på samma sätt motsatsen kan inträffa. Ganska lätt kan under några år en välhäfdad åker blifva väsentligt försämrad, och då äfven en ringa skogsareal kan vara beväxt med skog af högt värde, kan en jordegare under rättegången hinna sjelf till husbehof använda skogsprodukter, för hvilka ersättning blifvit honom tillerkänd.

Då orsakerna till klagomål torde lika ofta uteslutande bero af skiftesläggningsätgårderna som af liquidsfrågorna, är ej att befara, det tvistemålen rörande skiften skulle ökas, om den förändring skedde, att skiftesliquidsfrågorna enligt regel skulle behandlas särskildt efter skiftesläggningen och i skiftesstadgan infördes föreskrifter om sådant behandlingssätt, der ej delegarne, som bäst äro i tillfälle bedöma, huru vida tvister äro att motse eller ej, sjelfva förena sig om att låta liquidsfrågorna omedelbart i sammanhang med skiftesläggningen behandlas.

På sålunda anförda skäl får Riksdagen, hos hvilken framställning i ämnet blifvit gjord, anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866, att de s. k. skiftesliquiderna skola, der ej delegarne annorlunda öfverenskomma, upprättas efter det skiftesförrättningen i öfrigt vunnit laga kraft, och talan i fråga om samma liquider särskildt fullföljas.

Enligt 3 § i skiftesstadgan, sådant detta lagrum ursprungligen lydte, kunde enskifte, som vunnit laga kraft eller blifvit fastställt, eller laga skifte, hvarå fastställelse meddelats, icke i något fall genom nytt

skifte rubbas utan samtycke af alla dem, hvilkas rätt var af frågan beroende. I skrifvelse den 17 maj 1882 fäste emellertid Riksdagen Eders Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på de olägenheter, som af bestämmelsen om fastställt skiftes orubblighet kunde uppstå i de fall, då mark, till följd af verkställd sjösänkning eller annat större vattenafledningsföretag undergått sådan förändring till sin natur, att densamma i sitt förändrade skick icke kunde utan omskifte med fördel brukas; och anhöll Riksdagen, i anledning häraf, att Eders Kongl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huru vida, der genom verkställd sjösänkning eller annat större vattenafledningsföretag tillförene sank egor undergått sådan förändring, att de kunna häfdas som åker, men hinder för deras ändamålsenliga brukande mötte deraf, att vid förut verkställt laga skifte egorna erhållit en för markens häfdande såsom åker olämplig indelning eller delvis lemnats oskiftade, nytt skifte finge, utan hinder af fastställelse å det förra laga skiftet, å dessa egor verkställas, samt att, derest sådan rätt till omskifte funnes böra medgifvas, Eders Kongl. Maj:t måtte låta utarbета och till Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande skiftesstadga, som för sådant ändamål vore af nöden.

I anledning af Riksdagens berörda skrifvelse framlade Eders Kongl. Maj:t för 1884 års Riksdag förslag till åtskilliga ändringar i skiftesstadgan, hvilka af Riksdagen godkändes; hvarefter utfärdades förordningen i ämnet den 21 mars samma år.

Men äfven i ett annat afseende, nemligen i fråga om mark, som vid skifte undantagits för delegares gemensamma behof, kunna förhållanden inträffa, hvilka göra ett afvikande från den ofvannämnda i lagstiftningen antagna grundsatsen i hög grad önskelig och nödig. I sådant afseende har erinrats, att för något mera än ett årtionde tillbaka, synnerligast inom de norrländska länen, stora egovidder blifvit afsatta till gemensam mark, som då haft ett jemförelsevis ringa värde, men hvilkas värde genom ökad kultur och förbättrade kommunika-tioner sedermera undergått en så betydlig förändring, att det syntes vara skäl att medgifva omskifte af sådana samfälligheter. Jemväl har framhållits, att erfarenheten visat, huru som i fall, der mark, som, på sätt nämnt är, vid skifte undantagits, icke vidare erfordrades för det afsedda ändamålet, men kunde användas på ett för delegarne fördelaktigt sätt, sådant kunnat af en enda delegare eller af ett fåtal delegare förhindras.

På grund häraf har Riksdagen ansett att delning af mark, som blifvit afsatt för skifteslags gemensamma behof, bör kunna, der omständigheterna dertill föranleda, skiftas, utan att samtliga rättsegares

samtycke dertill erfordras; och får Riksdagen, i anledning af gjord framställning i ämnet, anhålla, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring af skiftesstadgan den 9 november 1866, att mark, som vid skifte undantagits för delegarnes gemensamma behof, må, på derom af delegare framställd begäran, skiftas, så vida sådant utan öfrige delegares förfång kan ske. Stockholm den 2 maj 1888.

Med undersätlig vörndnad:
